

Ogled nove kazenske postave zoper hudodelstva, pregreške in prestopke.

(Dalje.)

Od nezvestobe.

Za hudodelstvo se čisla tista nezvestoba, s katero kdo po svojem javnem (državnem ali občinskem) uredu ali posebnem naročilu gosposke ali občine (sose-ske) sebi zaupano blago, ki več kakor 5 goldinarjev znese, prideržuje ali si prilasti.

Tako nezvestobo gré kaznovati s težko ječo od 1 do 5 let; če pa sto goldinarjev preseže, od 5 do 10 in 20 let.

Tudi tisti se zakrivi s hudodelstvom nezvestobe, kdor razun gori imenovaniga primerleja sebi zaupano blago, ki več kot 50 goldinarjev znese, prideržuje ali si prilasti. — Reči, ktere kak upnik zarubi, pa pri dolž-niku shranjene pustí, naj se tudi čislajo za dolžniku zaupano blago.

Tako nezvestobo je treba kaznovati z ječo od 6 mescov do 1 leta; če pa znesek tri sto goldinarjev pre-seže, s težko ječo od 1 do 5 let; in pri posebnih ob-težavah med 5 in 10 leti.

Deležnosti tatvine ali nezvestobe je kriv, kdor ukradeno ali onezvesteno reč skrije, sijo pri-dobi ali poprodá.

Ako je deležniku 1) iz zneska ali vrednosti reči, ali iz tega, kar in kakor se je zgodilo, znano, da ste bile tatvina ali nezvestoba storjeni tako in v takošnih okolšinah, da postanete zavoljo tega hudodelstvo, ne pa samo zavoljo osebne storivcove lastnosti, in 2) če večkrat prikrite, pridobljene ali razprodane reči skupej pri tat-vini znesek ali vrednost 25, pri nezvestobi pa 50 goldinarjev presežejo, naj se kaznuje ta deležnost z ječo od 6 mescov do 1 leta; po velikosti zneska, zvičajnosti in škode, h kateri se je pripomoglo, tudi do 5 let.

Vsaka tatvina in vsaka nezvestoba pa neha biti kaznjiva, ako storivec iz djavnega kesa, čeravno priganjan po poškodovanem, ne pa kak drug človek za-nj, celo iz njegovega dela izvirajočo škodo zopet po-verne, preden sodnija ali kaka druga gospo-ska za njegovo krivdo zvé.

Ravno to velja tudi od deležnosti; vendar je zadosti k oprostenu, če je deležnik tatvine ali nezve-stobe, preden gosposka kaj zvé, celo škodo povernil, ki je iz njegove deležnosti nastopila, ako se ti delež da pozvediti.

Če bi torej poškodovanec pri gosposki naznanil, da je bil okraden, pa bi ne mogel tudi ne iz daljnih ovad-ljev na nobenega storivca kazati, in bi storivec, preden gosposka zvé, da je on to storil, škodo povernil, je storivec pač brez kazni. Odločba poprejšnega pa-ragrafa pa ne veljá, in storivec kazni zapade:

- a) če okradeni bežečega tatú dojde, preden je ti ukra-deno blago spravil, in tat blago le na njegovo tirjanje nazaj da, ali, ko ga lové, od sebe verže; ali
- b) če se storivec zaveže, poškodovanemu v odločeni dobi povračilo dati, pa poravnave ne do-stane, da ga po tem poškodovani ovadi, ali
- c) če je bilo v teh okolšinah pri sklepanju poravnave samo nekaj ukradenega blaga nazaj dano; ali
- d) če storivec nekaj ukradenega blaga nazaj da, pre-den gosposka to reč zvé, in zastran ostanka porav-navo ponudi, poškodovani pa v poravnavo ne privoli, marveč storivca zapreti da.

Koliko pa gré tukej neomenjene tatvine ali nezve-stobe in njih deležnost, kakor tudi sploh tatvine in nezvestobe, ki se pripetijo med zakonskimi, med starši in

otroci, in med brati in sestrami, dokler v vkupnem hi-ševanju živé, za prestopke čislati, zastran tega je pred-pis v drugem delu te postave dan (§. 463).

(Dalje sledi.)

Ogled po svetu.

Skrivni kraljevi svetovavec Dieterici je v uče-nim zboru v Berlinu tole naznanil: Na celim svetu živi sedaj okoli 1100 milionov ljudi, iz med kterih jih pre-biva péti del, to je, 257 milionov v Evropi, našim delu sveta.

Važno je zvediti število teh ljudstev po razločku vére, katero, čeravno se ne more popolnoma natanjčno zvediti, je vendar toliko resnično, kolikor zamore biti.

V Evropi živi, po nar. novejšim izvedenju, 252 kristianov (katoljske, evangeljske in pravoslavne vére), 4 milione in pol mahomedancov, in 2 miliona in pol judov.

V Azii, kjer je bil naš Izveličar rojen, je 560 milionov buddha-bramaitov, 33 milionov mahomedancov, kristianov je 4 milione, judov pa 3 milione.

V Afriki je 104½ mil. mahomedancov, 51 mil. ajdov, 2½ mil. kristianov in 2 mil. judov.

V Ameriki je 45 mil. kristianov, blizo 5 mil. ajdov.

V Australii je blizo 1 mil. kristianov in ravno toliko ajdov.

Po tem takim je tedaj na celim svetu 560 mil. spoznovavcev buddhaizma in bramaizma, 304 mil. kri-stianov, 141 mil. mahomedancov, 8 mil. judov, 57 mil. ajdov.

Potovanje po Laškim.

Spisal M. Verné.

31. pismo.

Dragi prijatelj!

V nedeljo, 25. maliga serpana, smo bili že zgodaj zjutraj v Livorni, kamor je iz Čivitevekie 120 mor-narskih milj.

Livorna je sicer že staro, pa vender lepo zi-dano, bogato kupčijsko mesto poleg sredzemeljskiga morja s prostorno in terdno lukó za ladje. Na tergu pri luki je spominek Ferdinanda I. — prav lepa podoba iz beliga marmeljna, krog ktere štiri bronaste prekrasne podobe vklenjenih Turkov žalostno sedijo. Sicer nima mesto, ki šteje blizo 80.000 duš, med kterimi je go-tovo tretji del Judov, razun velike stolne cerkve in ra-zun krasniga noviga gledišča nič kaj posebniga.

Ravno nasproti mesta je viditi dalječ v morju otok, ki se mu „Gorgona“ pravi, in še dalje za tem je Kor-zika (Corsica), ki se pa iz Livorne ne da viditi.

27. maliga serpana sva s tovaršem po železnici naprej v Pizo (Pisa) potegnili. Železnica pelje po lepi široki, pa semtertje silno močirni ravnini. Ko sim se Pizi bližal, so mi Dantetovi versi:

»Ahi Pisa, vituperio delle genti

Del bel paese lá, dove 'l sí suona« —

na misel prišli; in žalost me je obšla, ker sim se gro-zovitih časov hudiga serda Guelfov in Gibelinov in njih kervavih bojov spomnil, in ker se mi je dozdevalo, da se tudi nam terdi, hudi časi bližajo. Lahi se namreč tako gerdo deržé in vedejo, kakor de bi hotli vse Nemce (Tedeschi), posebno pa nas Austriane, snesti.

Piza je prav lepo mesto na obéh stranéh reke „Arno“. Nekdaj je bilo to mesto bogata in mogočna ljudo-vlada, zdaj pa je zlo obožala, in šteje komaj 25 do 30.000 duš. Mesto je polno velicij krasnih poslopij. Posebno pa mi je dopadla prelepa stolna cerkev na prostornim tergu pri mestnim ozidju na severni strani mesta. Od

leta 1063 do 1118 so jo gotovo z velikimi stroški napravili, ker je večidel iz marmeljna sozidana in ena najlepših v celi Italii. Pred cerkvijo je krasna kapela s kerstnim kamnom (Baptisterium), vsa iz beliga marmeljna s kiporisi krasno okinčana. Na zadnjim koncu cerkve, pa enmalo od nje, je pa tisti sloveči, 188 čevljev visoki stolp ali zvonik, čudež Italie, kateri 15 čevljev naklonjen visi. Izverh tega zvonika, ki je od zunaj tudi vès iz marmeljna, sim vidil čez otok „Gorgono“ prav dalječ v morju neki hrib, o katerim so mi terdili, de je na Korziki. — Poleg stolne cerkve je tisto sloveče mestno pokopališče (Campo Santo), za katero so bili Pizancani o križanskih vojskah, konec dvanajstiga stoletja, zemlje iz svete ali obljubljenе dežele, ali iz Palestine pripeljali. Ni ravno veliko, pa silno lepo, okrog in okrog ima krasno, po imenitnih umetnikih pisano klonico; škoda, de so podobe že zelo poškodovane. Dandanašnji ne pokopujejo mende več tû; saj novih grobov nisim vidil.

Malo več ko pol ure od mesta na severno-zahodni strani ima toškanski veliki vojvoda v lepi rodovitni ravnini silno veliko zemljišče ali pristavo (Cascina), kjer čez 60 krav narboljšiga pleména redí. Tudi ima v ti pristavi okoli 80 velbljudov ali kamél že od časov križanskih vojsk, kar nisim prej nikoli ne slišal ne bral. Dobro so se podomačile. Samce pri delu porabijo, de gnoj na njive nosijo, in derva vkup znašajo; samice se pa brez vsiga dela po travnicih in lepih gajih pasejo. Tiste kaméle, ki jih Savojardi včasih s kakošno opico in tudi z medvedam po svetu vozijo in kažejo, so mende vse iz Pize, in niso nikdar ne Azie, ne Afrike vidile.

Novičar iz slovanskih krajev.

Xp. *Iz Ormoža.* (Dalje). Ker pa povsod resnico ljubim in napák, ki se popraviti dajo, nikjer ne zakrivam, tedaj tudi domačih ne, moram rêči, da prvi nauk v domačem slovenskem jeziku se v omenjenih šolah večidel zelo pomanjkljivo delí, ker le v malokterih šolah najdeš tisto izverstno abecednico, po kateri se v šolah Lavantinske škofije uči in ktera je osnovana po potrebah sedanjega časa; čeravno ne povsod, zadenemo vendar večidel v omenjenih šolah na abecednice starega kopita, katerih osnova ni po tistih naravnih vodilih, ki so razumu mladih glavíc vgodne, in ktere so verhtega še celò s pismenkami okorne „bohoričice“ natisnjene, ktera že zdavnej med staro šaro počiva in s ktero se nobena rêč več ne natiskuje. Treba bi tedaj bilo, da bi vsi šolski distriktni ogledi tudi na to zvesto pazili, po katerih bukvah učitelji otroke domači jezik čitati učijo, da odpravijo take knjige, v katerih se otroci družih pismenk (čerk) učé, kakor tistih, s kterimi so po določnim ukazu vis. ministertva nauka šolske knjige v gimnaziih itd. natisnjene in v katerem pravopisu tudi vlada vse svoje naznanila ljudstvu naznanuje. Kdor je imel priložnost se z učitelji po deželi soznaiti, je imel tudi priložnost se prepričati, da je le malo taci, ki so v znanstvu domačega jezika terdni in da je tudi dosto taci, kterim ni veliko za-nj mar; — takim se tedaj ne more in ne smé prepustiti prosta volja v izberi abecednic starega kopita, ako se dobijo že dobre nove. Sreča za otroke, da se tudi novega pravopisu navadijo, so večidel le verli gosp. kateheti, ki si prizadevajo jih soznaiti s tisto pisavo, v kateri se dandanašnji piše, bukve in časniki tiskajo. Če bi gosp. katehetov ne bilo, ki keršanski nauk in sv. evangeli otrokom v maternem jeziku razlagajo, bi skoraj ne duha ne sluha ne bilo o slovenskem jeziku, kterega nauk je že z „malimi povesticami“, v stari pisavi natisnjenih, slovó dobil, ker kmalo se začné brez vsega prida otročičem branje, pi-

sanje, računstvo, slovnica in pravopis v samem nemškem jeziku v glavo vbijati, kterega se v malih ljudskih šolah nikdar naučiti ne morejo. Ni se tedaj čuditi, ako se otrokom šola pristudi in se stariši o koristnosti šol prepričati ne morejo. Vendar s tem nočem rêči, da bi bila povsod taka, čeravno je večidel; imamo hvale vredne možake tudi v ljudskih šolah, ki zapopadejo njih namen, da morajo po pravici vseučiliše prostega ljudstva biti. (Dalje sledi).

Iz Notranjga. Kar se je začela železnica skozi Krajnsko izdelovati, so na več stranéh tudi jeli misliti, po kakošnih potih bi ložje bilo iz posamesnih krajev do železnice priti; zakaj stare voznje pota in pa železnica se ne stekajo povsod.

Na notranji strani je poglavitno prašanje, kako da bi se Idria z železnico zvezala po nar kraji in nar ložji poti; večji postaja pri železnici bo namreč v Logatcu, stara cesta med Idrio in Logatcam in tudi med Verhniko pa gré čez visoke Veharše, kjer pozimi burja in zametje pot zapirajo. Kakor je nek za terdno sklenjeno, se bo iz Idrie nova cesta peljala po Zali, kjer je za vodo sicer precej oska, vonder zadosti položna odpertina proti Godoviču; od ondod pojde cesta na Hotedrašico, in potem do Logatca, od koder so že nekaj nove poti po tej strani poskušali narediti. Ko bi tudi zastran železnice ne bilo potreba, je vonder truda vredno novo cesto po tej meri napraviti, da bi se obilnim klancom dozdanje ceste odšlo.

Ni dolgo, kar so že tudi v Poljanski in Žirovski dolini svete delali, hitreje do železnice dospeti; zakaj iz Poljan je čez Loko na Ljubljano velika okolica, iz Žirov proti Idrii pa unstran Žirovnice silno sterm in visok klanec. Iz Žirov so že mislili po Sovri proti Zavracu, in dalje čez Rovte proti Logatcu cesto napraviti, — pa početek je zastal. Morebiti bi se iz Žirov tudi po drugi strani, namreč po Račevi na Smrečje cesta dala izpeljati, od koder tudi ni preteško na Rovte in dalje na Logatec priti; po Račevi na Smrečje bi cesta zamogla na dva kraja služiti, namreč ne samo na Logatec, ampak tudi na Verhniko, kakor se že zdaj desiravno po slabi poti čez Podlipo vozi; iz Rovt na Logatec, in pa iz Podlipo na Verhniko je že sicer nekaj ceste. Gotovo bi bilo dobro, Poljansko in Žirovsko dolino po priložniši poti z Verhniško in Logaško ravnino zvezati; tudi brez železnice bi taka cesta na več straní dobiček dajala.

Pri tej priložnosti se zná tudi dolenska stran opomniti. Ondi je poglavitna rêč, Novomesto z železnico po boljši cesti zvezati, in sicer v meri proti Zidanimu mostu, ali pa, kadar se železnica do Zagreba izpelje, proti Sevnici, oboje čez Mokronog. Dozdaj se vozi iz Novigamesta čez Šmarjeto na Mokronog po veliki okolici, in zopet iz Mokronoga na Boštanj čez sterme klanec, od ondod pa na Radeče in na Zidanimost po veliki okolici. Dolgo je govorjenje, od Novigamesta čez Mokronog do Save novo cesto izdelati, še bolj dolgo, kakor je od železnice glas bil, pa hrib med Novimmestam in Mokronogam je na poti, in čez Trebelno ali Gorejni Mokronog bo zmirej sterma cesta, ako se posebno umetno ne izpelje, kar govorijo, da se bo zgodilo. Dalje se od Mokronoga namesti čez sterme klanec, za Merno do Boštanja, ali prav za prav do Terične vasi, bolj položna pot izdelati da; tudi za to stran se že neki sklepi delajo. Da bi pač iz golih sklepov skorej kaj koristniga izdelka bilo!

P. H.

Iz Verhniške. Dokončano je poglavitno zidanje, kteriga se je Verhniška soseska polotila, namreč cerkev sv. Pavla, in ravno ta dan, ko je bila lanske leto blagoslovljena, namreč o spominu posvečenja vsih